

Ўзбекистон

адабиёти ва санъати

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САНЪАТИ Haftalik gazeta • 1956-yil 4-yanvardan chiga boshlagan e-mail: uzas@mcs.uz 2013-yil 29-mart • №13 (4204)

ХАЛҚАРО ТЕАТР БАЙРАМИ

Маълумки, 1961 йилдан бўён 27 март санаси бутун дунёда Халқаро театр куни сифатида кенг нишонланади. Театр ходимларининг бу анъанавий байрами республикамизда фаолият кўрсатётган 40 га яқин театрлар фаолиятига ижодий таъсир кўрсатиб, маънавий ҳаётимизда муҳим аҳамият касб этмоқда.

Мамлакатимиз театр санъати ходимлари ҳар йилгида бу йил ҳам ўз касб байрамларига самарали ижод маҳсуллари билан келдилар. Пойтахт ва вилоятлардаги барча театрларда 160 дан ортиқ янги спектаклар томошабинлар эътиборига хавола этилди.

Ёш режиссёrlарининг "Дебют — 2012" кўрик-фестивалида Санъат ва маданият институти талабаси Асқар Холмўминов "Искандар" спектакли билан голиб бўлди. Мазкур спектакл Олмасот шахрида ўтган халқаро театр фестивалида намойиш этилди. Маданият ва спорт ишлари вазирлиги, "Ўзбекистон маданиятни ва санъати форуми" жамғармаси, "Ўзбектеатр" бирлашмаси хамда ёшлар театри ҳамкорлигida ўтказилган "Theatre.uz" халқаро театр санъати фестивалида маҳорат дарслари, ҳамкорликдаги лойиҳалар уюшти-

рилди, хорижий театрлар, пойтахти миз ва вилоятлардаги санъаткорлар томошабинлар эътиборига хавола этилди.

Алишер Навоий номидаги давлат академик катта театри солисти Раҳим Мирзакамолов Минск шаҳрида ўтган халқаро воказистлар танловида биринчи ўринни кўлга кириди.

Театрларнинг етакчи ва ёш ижодкорларидан иборат гурухлар мамлакатимизнинг деярли барча худудларида маънавий-матрифий ва ижодий учрашувлар ўтказдилар.

27 марта куни пойтахтимиздаги Муқимиy номидаги ўзбек давлат мусикий театрига таники ва ёш санъаткорлар, театр санъати ходимлари йигилдилар. Маданият ва спорт ишлари вазирининг биринchi ўринбосари Фотих Жалолов, "Ўзбектеатр" бирлашмаси бош директори Омонулла Ризаев,

Тошкент шаҳар маданият муассасалари ходимлари бирлашган касаба уюшма кўмитаси раиси Малика Жалилова ва бошқалар театр ходимларини касб байрами билан табриклаб, халқимиз, айниқса, ёш авлоди маънавий баркамол килиб тарбиялашдаги ижодий ишларида омад тиладилар.

Фидокорона меҳнати билан театр санъати ривожига мунособ хисса кўшатётган бир гурӯҳ санъаткорлар, театр ходимлари ва театршунос журналистларга фахрий ёрликлар топширилди.

Тадбир кўнсида Муқимиy номидаги театр жамоаси машҳур спектакллардан ёнг сара кўшиклар жамланган концерт дастурини намойиш этилди.

Шу куни Ўзбекистон Миллий кутубхонасида "Хаёт саҳна бўлса..." деб номланган байрам таддир бўлиб ўтди. Шунингдек, юртимизнинг барча театрларида касб байрамига бағишиланган ижодий кечалар ўтказилди. Янги спектаклар намойиш этилди.

Ўз ахборотимиз.

5

Маданиятни ва санъати форуми

жамғармаси, "Ўзбектеатр" бирлашмаси хамда ёшлар театри ҳамкорлигida ўтказилган "Theatre.uz" халқаро театр санъати фестивалида маҳорат дарслари, ҳамкорликдаги лойиҳалар уюшти-

рилди, хорижий театрлар, пойтахти миз ва вилоятлардаги санъаткорлар томошабинлар эътиборига хавола этилди.

Бу жараёнлар ҳар бир ижодкорни давр шиддатига мос интилишига, эътиборга лойиҳа ўзгаришларини ўзнига ўтказди.

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасида Бадий публицистика, Болалар ва ўсмирлар адабиёти, Наср кенгашларининг 2012 йил яқуналари га бағишиланган хисбот йиғилишлари доирасидан ўтган адабий анхуммаларда адабиаримизнинг ижодий излашнишлари, эришган ютуклиари ҳамда бугунги кунда калам ахли олдида турган долзарб вазифалар мухокама этилди. Хисбот йиғилишларини ўзбекистон

ИЖОД МАСЪУЛИЯТИ

Ёзувчилар уюшмаси раиси Мухаммад Али бошқарди.

Бадий публицистика кенгаши томонидан ўтган йили кенг кўламли таддирлар амалга оширилди. Уюшмада бир катор адабиарининг публицистик мақолалар эълон қилинди. Шунингдек, ушбу руқнларда "Халқ сўзи", "Ўзбекистон овози", "Туркестон", "Хуррият", "Маърифат" ва бошқа марка-

"Жайхун бўлиб оқкан сўз" номли китоблari юзасидан кизигин баҳс-мунозаралар бўлиб ўтди. Публицистларнинг кенгашага топширган йигирмага яқин кўйёзмалари кенгаш аъзолари томонидан мухокама этилди, ёнг саралари нашрга тавсия

килинди.

"Ўзбекистон адабиёти ва санъати" газетасида ташкил этилган "Ёзувчилар уюшмаси билан", "Ватан учун юшайлик" руқнларida мунтазам равишда публицистик мақолалар эълон қилинди. Шунингдек, ушбу руқнларда "Халқ сўзи", "Ўзбекистон овози", "Туркестон", "Хуррият", "Маърифат" ва бошқа марка-

зий газеталарда ҳам адаби-

римизнинг кўплаб мақолала-

ри чотиши.

Бадий публицистика

Ёзувчилар уюшмасида

кенгаши раиси А.Мелибов

хамда С.Умиров, К.Норко-

бил каби ижодкорлар ўтган

йилда бадий публицистика

соҳасидага кўзга кўринган

ишлар, нашрдан чиқсан янги

китоблар, "Ўзбекистон адабиёти ва санъати" газетаси, "Шарқ юлдузи", "Ёшлик" журналлари ва бошқа

марказий ҳамда вилоятлар-

даги нашрларда эълон

килинган сара мақолалар

хакида атрофлича фикр-му-

лоҳаза билдирилди.

Давоми иккинчи саҳифада.

Аъло АБДУЛАЕВ (ЎЗА) олган сурат.

КАШТАЛАРДА РАНГЛАР ЖИЛОСИ

Кўргазма ўтказилаётган Миллий санъат марказига яқинлашарканман, бир гурӯҳ қизларнинг сұхбатлари қулогимга чалинади:

— Бугун ярмарканинг охирги куни экан, нега беҳабар қолдик, қачондан бўён кутиб юрвудик...

— Охирги кун бўлса ҳам ҳабар топганимизни айтсанг-чи, демак нималаридар сотиб олишга, томоша килишга бемалол улуграмиз...

Қизларнинг шошганча марказ зиналаридан кўтирилаётганини кузатарканман, кўнглимда миллийлигимизнинг қади янада юқалаётганинга ҳеч қаён ўзлигимизни ўйқотмаслигимизга яна бор бор амиқ бўлдим...

Мана, бир неча йилдирки, пойтахти мизнинг санъат марказларида хунарманд-тадбиркорларнинг бадий хунармандичлик санъат ихлюсмандлари, уста хунарманд-тадбиркорлар билан гавзум бўлди. Маълумотларга эътибор берадиган бўлсак, дастлаб

кўрсатиш, умидли ёшларнинг истеъодини рўёбга чиқарни максадида кўргазма — ярмаркалар ўтказиб келинмоқда. Масалан, 2007 йилдан бўён "Ўзбекистон маданияти ва санъати форуми" жамғармаси, Миллий санъат маркази, "IJOD" Ўзбекистон рассомлар, санъатчиносалар ва ҳалқ усталири уюшмалари билан ҳамкорлиқда анъанавий тарзда ўтказиб келинмоқда. Наврўзниг ўтказиб келинмоқда. Наврўзниг илк кунларида пойтахти мизнинг санъат марказларида ташкил этилган ушбу ярмарка 23-26 марта кунлари санъат ихлюсмандлари, уста хунарманд-тадбиркорлар билан гавзум бўлди. Маълумотларга эътибор берадиган бўлсак, дастлаб

кўрсатиш, умидли ёшларнинг истеъодини рўёбга чиқарни максадида кўргазма — ярмаркалар ўтказиб келинмоқда. Наврўзниг илк кунларида ташкил этилган ушбу ярмарка 23-26 марта кунлари санъат ихлюсмандлари, уста хунарманд-тадбиркорлар билан гавзум бўлди. Маълумотларга эътибор берадиган бўлсак, дастлаб

кўрсатиш, умидли ёшларнинг истеъодини рўёбга чиқарни максадида кўргазма — ярмаркалар ўтказиб келинмоқда. Наврўзниг илк кунларида ташкил этилган ушбу ярмарка 23-26 марта кунлари санъат ихлюсмандлари, уста хунарманд-тадбиркорлар билан гавзум бўлди. Маълумотларга эътибор берадиган бўлсак, дастлаб

Дунёдаги энг чиройли аёл — бола кўттарган она. Аёл ҳаёт бахш этивчи, яратувчи, курадиганда эга. Оналиқ аёлнинг энг мукаддас бахти. «Ер юзида эркак асрлар давомида буюк бўлиб лелган, бирор унинг буюклигининг бўлган гул шарнишига хизмат килиди. Кўргазма залларда хунарманд-усталаримизнинг ўз кўллар билан яратган санъат асарларидан ўтказиб келинмоқда. Наврўзниг илк кунларида ташкил этилган ушбу ярмарка 23-26 марта кунлари санъат ихлюсмандлари, уста хунарманд-тадбиркорлар билан гавзум бўлди. Маълумотларга эътибор берадиган бўлсак, дастлаб

кўрсатиш, умидли ёшларнинг истеъодини рўёбга чиқарни максадида кўргазма — ярмаркалар ўтказиб келинмоқда. Наврўзниг илк кунларида ташкил этилган ушбу ярмарка 23-26 марта кунлари санъат ихлюсмандлари, уста хунарманд-тадбиркорлар билан гавзум бўлди. Маълумотларга эътибор берадиган бўлсак, дастлаб

кўрсатиш, умидли ёшларнинг истеъодини рўёбга чиқарни максадида кўргазма — ярмаркалар ўтказиб келинмоқда. Наврўзниг илк кунларида ташкил этилган ушбу ярмарка 23-26 марта кунлари санъат ихлюсмандлари, уста хунарманд-тадбиркорлар билан гавзум бўлди. Маълумотларга эътибор берадиган бўлсак, дастлаб

кўрсатиш, умидли ёшларнинг истеъодини рўёбга чиқарни максадида кўргазма — ярмаркалар ўтказиб келинмоқда. Наврўзниг илк кунларида ташкил этилган ушбу ярмарка 23-26 марта кунлари санъат ихлюсмандлари, уста хунарманд-тадбиркорлар билан гавзум бўлди. Маълумотларга эътибор берадиган бўлсак, дастлаб

кўрсатиш, умидли ёшларнинг истеъодини рўёбга чиқарни максадида кўргазма — ярмаркалар ўтказиб келинмоқда. Наврўзниг илк кунларида ташкил этилган ушбу ярмарка 23-26 марта кунлари санъат ихлюсмандлари, уста хунарманд-тадбиркорлар билан гавзум бўлди. Маълумотларга эътибор берадиган бўлсак, дастлаб

кўрсатиш, умидли ёшларнинг истеъодини рўёбга чиқарни максадида кўргазма — ярмаркалар ўтказиб келинмоқда. Наврўзниг илк кунларида ташкил этилган ушбу ярмарка 23-26 марта кунлари санъат ихлюсмандлари, уста хунарманд-тадбиркорлар билан гавзум бўлди. Маълумотларга эътибор берадиган бўлсак, дастлаб

кўрсатиш, умидли ёшларнинг истеъодини рўёбга чиқарни максадида кўргазма — ярмаркалар ўтказиб келинмоқда. Наврўзниг илк кунларида ташкил этилган ушбу ярмарка 23-26 марта кунлари санъат ихлюсмандлари, уста хунарманд-тадбиркорлар билан гавзум бўлди. Маълумотларга эътибор берадиган бўлсак, дастлаб

кўрсатиш, умидли ёшларнинг истеъодини рўёбга чиқарни максадида кўргазма — ярмаркалар ўтказиб келинмоқда. Наврўзниг илк кунларида ташкил этилган ушбу ярмарка 23-26 марта кунлари санъат ихлюсмандлари, уста хунарманд-тадбиркорлар билан гавзум бўлди. Маълумотларга эътибор берадиган бўлсак, дастлаб

кўрсатиш, умидли ёшларнинг истеъодини рўёбга чиқарни максадида кўргазма — ярмаркалар ўтказиб келинмоқда. Наврўзниг илк кунларида ташкил этилган ушбу ярмарка 23-26 марта кунлари санъат ихлюсмандлари, уста хунарманд-тадбиркорлар билан гавзум бўлди. Маълумотларга эътибор берадиган бўлсак, дастлаб

кўрсатиш, умидли ёшларнинг истеъодини рўёбга чиқарни максадида кўргазма — ярмаркалар ўтказиб келинмоқда. Н

Бошланиши биринчи саҳифада.

Йўл тезокар тог дарёси ёқалаб кетган, иккى томон ям-яшил арча билан бе занган қоялардан иборат қандайдир дарага келиб қолгандек, на номини биламиз, на каердалигизизни. Лекин қараб кўз тўймасди. Соҳибкорон ту боғларга бежиз меҳр кўймаганини қайта-қайта хис килимаз. Темур горига олиб борадиган йўл бир четда қолиб, биз ўзга дарага кириб қолган эканмиз. Адашиб-улокиб юриб, дарё бўйида ёлғиз қўнқайиб турган ўтоворга дуч келдик. Ўтовор қўпонлардан бирига қарашли, эркаги кўй бокиб кетган, аёли ўти юмушлари билан андармон экан. Аёл төгликларга хос кенг қўнгиллик билан бизни ўтоворга таклиф этиб, корнимизни тўйғазди. Амир Темур бобонинг шу тоғда кечганд жанговар фаолиятига доир бир-икки рivoятлар сўзлаб берди. Сўнг бизга тўғри йўлни кўрсатиб юборди.

Яна йўлдамис. Бу вақтга келиб, йўлнинг учдан иккى қисмни босиб қўйган бўлсак-да, хали каршимизда узундан-узун оғир тог йўллари чўзилиб ётари. Ҳану қоронги тушишадан горга етиб бориша ошикардик. Йўкотилган соатлар ўринни тўдиришга уринсак-да, нотекис тог йўллари бунга сира изи бермас, машина ҳар юқорига кўтарилигана, узоқдан Темур гори жойлашган дара тепасидаги улкан қорли чўққигина кўзга ташланар, йўлимиз эса сира унай демасди. Тог қишлоқлари аллақачон ортда қолган, биз эса тобора баландлаб борардик. Шу тобда мениз сатҳидан қарийб 2200 метр юксаклика эдик.

Бахтимизга ўша куни дехқонбодлик бир чўпон яйловга кўчиб чиқсан экан. Демак, тунашга кўналга бор, чўпон икки ўтовордан бирин бизга бериб туриши эдик. Негаки, ёз бўлишига карамай, ташқарида туна бўймасди. Биз гор жойлашган дарадан 7-8 чақирик берида эдик. Йўлнинг энг машақатли қисми дардан бошланарди. Тунда тиникиб даромад оғамдан эртаси шериклирига ортиқча юк бўлиши мумкин. Шу боис, юқларимизни тушириб, кўналга ҳозирломоққа киришдик.

Биз етиб келган айни шу текислик Амир Темур бобомиз ҳарбий машҳар ўтказадиган майдонлардан бирни бўлган экан. Горга олиб борадиган асосий йўл ҳам мана шу худуд орқали ўтари.

Тонгни илик ўтоварда каршиладик. Ташқарида ҳаво жуда салқин. Шарк тарафдан муздек шабада эсарди.

ИЖОД МАСЪУПИЯТИ

Бошланиши биринчи саҳифада.

Маърузаларда вақти матбуот саҳифаларида ўзлон килинган публицистик мақолаларнинг аксарияти юртимизнинг турли вилоятларида амала оширилаетган бунёдкорлик ишлари ва ислоҳотларнинг муносиб самараларига багишланганлиги таъкидланади. Жумладан, ўзбекистон ҳалқ ёзувчиси Муҳаммад Алининг ўтган йили юртимизнинг турли вилоятлари, шахар ва қишлоқларига ижодий сафари катта самара берганлиги ўтироф этиди. Ана шу сафарларнинг таассуротлари асосида адабиинг "Замондошнинг портретига чизиглар" очерклар китоби юзага келиди. Унда мустақиллик шарофати билан рўй берадиган кенг бунёдкорлик ишлари, фермерлар, курувчилар, тадбиркорлар ҳамда бошқа турли касб аглалари фаолиятидаги ибратли жиҳатлар чукур таҳлил этилган. Бундан чиқадиган хулоса шуки, бугунги кун ёзувчиси учун ҳақиқи ижод майдони ана ўша шахару қишлоқларда, яратувчилик иштиқади билан яшатган ҳалқ орасида.

Болалар ва ўсмirlар адабиётida ҳам кўпигина янгиликлар кўзга ташланмоқда. Ўтган йили йигирмага яқин болалар адабиётларнинг янги китоблари нашар қилинди. "Тонг юлдизи", "Гулхан", "Фунча" каби нашрларда олти юздан ортиқ шеълар ўзлон килинган. Болалар ва ўсмirlар адабиёт қенгаси А.Жўёрөв ҳамда С.Матхон, А.Акбаров, Т.Адашбоеv каби ижодкорлар болалар учун яратилаётган ана шундай

асарларнинг мазмуни, ютук ва муаммолари ҳақида фикр билдирилар.

"Академия" нашриёти томонидан болалар учун нашр қилинаётган китобларнинг хилма-хиллиги, мазмундорлиги, турли серияларда китоблар чоп этиш йўлга кўйилганини ётироф этиди. Энг мухими, ана шу китобларга болаларнинг қизишилари ортиб бормоқда. Бундай мухим ташабусларни бошқа нашриётлар ҳам, хусусан, болалар ва ўсмirlar учун адабиётлар нашр этишига кўпроқ ихтисослашган "Чўлпон" нашриёт ҳам унтиғи кўймаслиги керак. Зоро, ҳозирги кунда ёш авлодни барқамон инсонлар қилиб vogia етка-зида бадий китобларнинг алоҳиди.

Дарҳаккат, бугунги кунда интернет ва бошқа воситалар орқали тарқалётган ахборот хуржалари, турли бузгунчи ғоялар таъсиридан болаларни химоя килиш, ҳар бир фуқаронинг, ҳар бир ота-онанинга биринчи галдаги вазифасидир. Юртбошимиз таъбири билан айтганда, жаҳолатга қарши маърифат билан курашиш энг тўғри йўлди. Марифат эса асрлар давомиди ўз қадриматларида китобларни сақлаб келаётган халқнинг ўтрага ташланди. Кенгаш раиси У.Ҳамдам ҳамда И.Солижонов, Ш.Назарова, У.Жўракулов, И.Султонов, А.Иброрхомов, А.Расулов, У.Норматов, К.Йўлдошев каби адабиётшunoslар ўтган йили юртимиз адабиётларни таъсиридан яратилган инсонлар ортида атрофлича фикр билдирилар.

Дунё адабиётida хозир кириб келиши.

БАХ АСАРЛАРИ ЯНГРАДИ

Ўзбекистон давлат консерваториясида буюк немис композитори И.С.Бахнинг таваллуд кунига багишланган мусикий тадбир ўтказилди. Мазкур тадбирда ҳалқаро танловлар совриндори, профессор Сайёра Фафурова ўз шоғирдлари билан Бахнинг клавир концертларини тақдим этиди.

Якъаҳон ижорларга Ўзбекистонда хизмат кўрсатган санъат арбоби Элдор Азимов раҳбарлигидаги "Туркестон" камер оркестри жўр бўлди.

Композиторнинг иккиси, уч ва тўрт клавир учун ёзилган концертларини Феруза Мухамедова, Гуллода Игамбердиева, Дилбар Рисқимуҳамедова, Хулкаджикомова, Виктория Самородова, Влада Осетрова каби ёз пианиночилар маҳорат билан ижро этилар.

Феруза МУХАМЕДОВА

Дара ичидаги оғир юқларимизни олиб юриш учун чўпондан улов сўрадик. Аммо унинг ётишича, ҳозир айни эрув пайти, сойда сув кўп. Пишириб оқаётган сойдан эшак тутул, от ҳам ўтолмаскан. Сўнг ичи ачиб, кўшиб қўйди: «Яхшиси, изларингга қайтганларинг маъқул. Сув билан ўннашиб бўлмайди...» Бизни эса, шунча юкни елкада кўтариб тушиш ташвиши кўпроқ қийнамоқда эди. Аввалги сафарларимиз пайтида ёқ бўниг юногли машакатлигини англаб улгургандик.

Хуллас, Темур бобомиз пойқадамлари теккан текислик бўйлаб гор жойлашган дара сари йўлга тушдик. Кечи йўлдаёт, барчанинг калбини жунбига келириб, тунда бир озигина тин олган ҳаяжон тағин ўз заптига олди. Бўбига энди факат яёв юрилади. Факат ўз кучимизга ишонган ҳоли илгарилаймиз. Гор ичидаги лаҳм озигини бир оз бўлса-да кенгайтириш умидида камина бел-курак ҳам кўтариб олган. Билмас эндики, лаҳм атрофи яхлит тош, унга ҳатто чўкин ҳам кор кильмайди.

Тоғ жонворларигина юра оладиган турли қўнгиллик билан бизни ўтловга тақлиф этиб, корнимизни тўйғазди. Амир Темур бобонинг шу тоғда кечганд жанговар фаолиятига доир бир-икки рivoятлар сўзлаб берди. Сўнг бизга тўғри йўлни кўрсатиб юборди.

Дар ҳонворларигина юра оладиган турли қўнгиллик билан бизни ўтловга тақлиф этиб, корнимизни тўйғазди. Амир Темур бобонинг шу тоғда кечганд жанговар фаолиятига доир бир-икки рivoятлар сўзлаб берди. Сўнг бизга тўғри йўлни кўрсатиб юборди.

Дар ҳонворларигина юра оладиган турли қўнгиллик билан бизни ўтловга тақлиф этиб, корнимизни тўйғазди. Амир Темур бобонинг шу тоғда кечганд жанговар фаолиятига доир бир-икки рivoятлар сўзлаб берди. Сўнг бизга тўғри йўлни кўрсатиб юборди.

Дар ҳонворларигина юра оладиган турли қўнгиллик билан бизни ўтловга тақлиф этиб, корнимизни тўйғазди. Амир Темур бобонинг шу тоғда кечганд жанговар фаолиятига доир бир-икки рivoятлар сўзлаб берди. Сўнг бизга тўғри йўлни кўрсатиб юборди.

Дар ҳонворларигина юра оладиган турли қўнгиллик билан бизни ўтловга тақлиф этиб, корнимизни тўйғазди. Амир Темур бобонинг шу тоғда кечганд жанговар фаолиятига доир бир-икки рivoятлар сўзлаб берди. Сўнг бизга тўғри йўлни кўрсатиб юборди.

Дар ҳонворларигина юра оладиган турли қўнгиллик билан бизни ўтловга тақлиф этиб, корнимизни тўйғазди. Амир Темур бобонинг шу тоғда кечганд жанговар фаолиятига доир бир-икки рivoятлар сўзлаб берди. Сўнг бизга тўғри йўлни кўрсатиб юборди.

Дар ҳонворларигина юра оладиган турли қўнгиллик билан бизни ўтловга тақлиф этиб, корнимизни тўйғазди. Амир Темур бобонинг шу тоғда кечганд жанговар фаолиятига доир бир-икки рivoятлар сўзлаб берди. Сўнг бизга тўғри йўлни кўрсатиб юборди.

Дар ҳонворларигина юра оладиган турли қўнгиллик билан бизни ўтловга тақлиф этиб, корнимизни тўйғазди. Амир Темур бобонинг шу тоғда кечганд жанговар фаолиятига доир бир-икки рivoятлар сўзлаб берди. Сўнг бизга тўғри йўлни кўрсатиб юборди.

Дар ҳонворларигина юра оладиган турли қўнгиллик билан бизни ўтловга тақлиф этиб, корнимизни тўйғазди. Амир Темур бобонинг шу тоғда кечганд жанговар фаолиятига доир бир-икки рivoятлар сўзлаб берди. Сўнг бизга тўғри йўлни кўрсатиб юборди.

Дар ҳонворларигина юра оладиган турли қўнгиллик билан бизни ўтловга тақлиф этиб, корнимизни тўйғазди. Амир Темур бобонинг шу тоғда кечганд жанговар фаолиятига доир бир-икки рivoятлар сўзлаб берди. Сўнг бизга тўғри йўлни кўрсатиб юборди.

Дар ҳонворларигина юра оладиган турли қўнгиллик билан бизни ўтловга тақлиф этиб, корнимизни тўйғазди. Амир Темур бобонинг шу тоғда кечганд жанговар фаолиятига доир бир-икки рivoятлар сўзлаб берди. Сўнг бизга тўғри йўлни кўрсатиб юборди.

Дар ҳонворларигина юра оладиган турли қўнгиллик билан бизни ўтловга тақлиф этиб, корнимизни тўйғазди. Амир Темур бобонинг шу тоғда кечганд жанговар фаолиятига доир бир-икки рivoятлар сўзлаб берди. Сўнг бизга тўғри йўлни кўрсатиб юборди.

Дар ҳонворларигина юра оладиган турли қўнгиллик билан бизни ўтловга тақлиф этиб, корнимизни тўйғазди. Амир Темур бобонинг шу тоғда кечганд жанговар фаолиятига доир бир-икки рivoятлар сўзлаб берди. Сўнг бизга тўғри йўлни кўрсатиб юборди.

Дар ҳонворларигина юра оладиган турли қўнгиллик билан бизни ўтловга тақлиф этиб, корнимизни тўйғазди. Амир Темур бобонинг шу тоғда кечганд жанговар фаолиятига доир бир-икки рivoятлар сўзлаб берди. Сўнг бизга тўғри йўлни кўрсатиб юборди.

Дар ҳонворларигина юра оладиган турли қўнгиллик билан бизни ўтловга тақлиф этиб, корнимизни тўйғазди. Амир Темур бобонинг шу тоғда кечганд жанговар фаолиятига доир бир-икки рivoятлар сўзлаб берди. Сўнг бизга тўғри йўлни кўрсатиб юборди.

Дар ҳонворларигина юра оладиган турли қўнгиллик билан бизни ўтловга тақлиф этиб, корнимизни тўйғазди. Амир Темур бобонинг шу тоғда кечганд жанговар фаолиятига доир бир-икки рivoятлар сўзлаб берди. Сўнг бизга тўғри йўлни кўрсатиб юборди.

Дар ҳонворларигина юра оладиган турли қўнгиллик билан бизни ўтловга тақлиф этиб, корнимизни тўйғазди. Амир Темур бобонинг шу тоғда кечганд жанговар фаолиятига доир бир-икки рivoятлар сўзлаб берди. Сўнг бизга тўғри йўлни кўрсатиб юборди.

Дар ҳонворларигина юра оладиган турли қўнгиллик билан бизни ўтловга тақлиф этиб, корнимизни тўйғазди. Амир Темур бобонинг шу тоғда кечганд жанговар фаолиятига доир бир-икки рivoятлар сўзлаб берди. Сўнг бизга тўғри йўлни кўрсатиб юборди.

Дар ҳонворларигина юра оладиган турли қўнгиллик билан бизни ўтловга тақлиф этиб, корнимизни тўйғазди. Амир Темур бобонинг шу тоғда кечганд жанговар фаолиятига доир бир-икки рivoятлар сўзлаб берди. Сўнг бизга тўғри йўлни кўрсатиб юборди.

Дар ҳонворларигина юра оладиган турли қўнгиллик билан бизни ўтловга тақлиф этиб, корнимизни тўйғазди. Амир Темур бобонинг шу тоғда кечганд жанговар фаолиятига доир бир-икки рivoятлар сўзлаб берди. Сўнг бизга тўғри йўлни кўрсатиб юборди.

Дар ҳонворларигина юра оладиган турли қўнгиллик билан бизни ўтловга тақлиф этиб, корнимизни тўйғазди. Амир Темур бобонинг шу тоғда кечганд жанговар фаолиятига доир бир-икки рivoятлар сўзлаб берди. Сўнг бизга тўғри йўлни кўрсатиб юборди.

Дар ҳонворларигина юра оладиган турли қўнгиллик билан бизни ўтловга тақлиф этиб, корнимизни тўйғазди. Амир Темур бобонинг шу тоғда кечганд жанговар фаолиятига доир бир-икки рivoятлар сўзлаб берди. Сўнг бизга тўғри

БИЗ ЖАХОНГА ТЕНГЛАШЯПМИЗ

Жаҳон ҳам бизга тенглашсан

Атоқли болалар шоири Турсунбой Адашбоевининг китоблари, дарснекларда босилган асарлари деярли барча ўзбек хонадонига кириб борган. Шоир узоқ йиллардан бери болалар учун ижод қиласди, уларга атаб хрестоматиялар, антологиялар тузади, таржималарни амалга оширади, ҳатто пародиялар ёзишга ҳам вағт топади. У ҳали-ҳануз адабиётимиз равнани ўйлидаги кўйди-пиштилиги билан кўпчиликка ибрат бўлиб келаётir.

Апрел ойининг бошида нишонланадиган Ҳалқаро болалар китоби куни арафасида адаб билан учрашиб сұхбатлашганимизда ўзбек болалар адабиётининг жаҳон миқёсидаги обрў-эътибори, бу борада янада юксакроқ чўққиларга эришиш лозимлиги, умуман, ижодкорлар олдида турган долзарб вазифалар ҳақида фикрлашдик. Қўйнда шу сұхбатни диккатингизга ҳавола этаётимиз.

— Турсунбой ака, болалар китоби кунлиги масаласи бугунги кунда нафакат бизда, балки жаҳондаги аксарият давлатларда ҳам ёш авлод таълим-тарбиясидаги энг эътиборталаб муаммола айланганни сир эмас. Бунинг сабабларини нимада кўрасиз?

— Қўйлида китоб кўтаришган, диккат билан китоб вараклаётган, ўйиётган болалин кўрсам беҳтиёғ кувонин кетаман. Бу менга нурга, зиёга интилиб бўй чўзётган ниноли эслатади. «Китоб — офтоб», деган ҳикмат бежис айтимаган. Мәърифат ва зиёнинг манбаи барча замонларда китоб бўлиб келган, бундан кейин ҳам шундай бўлади. Ҳалқаро болалар китоби куни нафакат болалар ёзувчилари, шоирларининг, шунингдек, мәърифат ахлининг, фарзанди камоли ўйлида заҳмат чекаётган отоналарнинг, айниқса, китобга ошно тутинган боялжонларимизнинг байрами. Бу кун баҳорасида ёш авлодга китобхонликни қанчалик тарғиб-ташвилик этсан, истиқбаломиз эгалар қалби шунчалик ёришади, ақли кувват олади, онги равшан торади. Бугун бу барчамизнинг вазифамизигина бўлиб қолмай, бурчимизга алланди.

Нега десангиз, хозирги замоннинг шиддатидеки оқими, тараққиёт ёш авлодни китобдан, китобхонликдан чалғатидиган кўпдан-кўп воситаларни юзадиган келтириди. Компьютер дейсизмис, инжетернет дейсизмис. Бундай техник кулайликлар ҳам фойдадан холи эмас, бирор улар болалин китоб мутоласидан чалғитмаслиги, вақтини «ўғирла-маслиги» керак. Бу гоят долзарб мумаммо биз ижодкорлар, китоб таргебочиларига ҳам катта масъулият юклиди. Шу мавнода бугунги кунга келиб китобхонлик масаласи болалар таълим-тарбиясида ўтган замонлардагидан кўра мумкин, долзарб аҳамиятни касб этаётir.

— «Ўтган замонларда», деб бошланадиган эртакларга мукояса қилиб айтсан, тўрт тарафи тоғлар билан ўралган Сафед. Булон деб аталимиш бир кишлос бор экан, шу қишлоқда туғилиб ўсиб, болалиги уруш йилларда тўрги келган Турсунбой исмли бола китоб ўкиши жуда севарсан... Хуллас, тоғлар кўйнида ўсиб-улғайган ўша болакайнин калбидаги китобга муҳаббат қаердан пайдо бўлган?

— Эртакнамо саволингизга жавоб шундай: тўғри айтдингиз, қишлоғимиз тоғлар багрида жойлашган. Бирор бир пайтлар пахта экилиб, гектаридан 8-10 центнердан хосил олинарди. Октябр ойларидан кор тушига, қусларнинг пахтаси қутириб давлатга топшириларди. Арзимаган пахтани деб талай бугурагларнинг куликашни сараларни ўзиб-улғайсан... Хуллас, тоғлар кўйнида ўсиб-улғайган ўша болакайнин калбидаги китобга муҳаббат қаердан пайдо бўлган?

— Эртакнамо саволингизга жавоб шундай: тўғри айтдингиз, қишлоғимиз тоғлар багрида жойлашган. Бирор бир пайтлар пахта экилиб, гектаридан 8-10 центнердан хосил олинарди. Октябр ойларидан кор тушига, қусларнинг пахтаси қутириб давлатга топшириларди. Арзимаган пахтани деб талай бугурагларнинг куликашни сараларни ўзиб-улғайсан... Хуллас, тоғлар кўйнида ўсиб-улғайсан... Кискаси, бешинчи синфда ўқиётганимдан тортиб достонлар, эртаклар оламига шўнгиг кетгандим. Иккиччи жаҳон урушидан кейинги оғир йилларда элизим ўта кийин ахволда кун кечирган. Мен тегирмончи бўлиш орзузи билан яшардим.

Кунларнинг бирорида ўтган Гайратийнинг «Кулокчин» номли шеърий эртаги кўлимига тушиб қолди. Унда тасвirlangan воеқа жуда ёхтый эди. Кеч куз, бобон дов-даражатларни бугатага, қалпоги шоҳда колиб кетади. Қалпок шоҳдан-шоҳга чоп-қилиб юргон олмахонга тайёр бошланади. Хуллас, ўтган Гайратийга таклид килиб ачка машалар коралагман. Колаверса, ҳаљ дистонларининг таъсири туфайли адабиётга кизиқишим оғсан.

— Устоз Гайратийнинн эсладингиз. Дарҳаққиат, ўш қаламкашнинг ижод майдонида ўз йўлини топшида устознинг ўрни, хизмати бекиёс. Кимлар сизнинг кўлинингиздан тутиб, ус-

нинг муҳлиси, ўкувчилари кўп-у, аммо пародия ёзадиганлар камчили. Пародиялардан таркиб топган китоблар эса, деярли йўқ. Шу маънида ўтган йили «Шарқ» нашриётда чоп этилган «Пародиялар» китобингиз ўкувчиларга яхши совга бўлди...

— Пародия ҳамиша адабиёт мухлисларни кизиқтириб келган. Шеърият кечаларида Фауф Улом, Миртемир, Шайхоза сингари улуғларимиз ўзларига ёзилган «Қим қандай ёзар эди?» кабилидаги таклид-пародияларни Анвар Эшонов, Юсуф Шомансурлар ижросида эштишини хуш кўришади. Еки Эркин аканинг устоз Шукурлло ва Сайёр ақага атаглан зоқиёна ҳазилларини унтутиб бўладими? Устоз ва оғаларим таъсирида мен ҳам баҳоли-кудрат бу жанрда қалам тебратиб келаяпман.

Бу жанр Европада аллақачон адабиётнинг мустақил йўналишига айланган. Айниқса, рус адабиётидаги юқуманан

2 апрел — Ҳалқаро болалар китоби куни

ни ўқиб кўрган устоз кичконтойларнинг улкан, ўта талабчан шоири Кудрат Ҳикмат билан танишитирган. Ҳар иккى устозим менга валиненматлиқ қимлмагандан, адабиётимизнинг муҳлиси бўлиб юраверадрим.

Шу ўринда бир гапни айтиб ўтай. Бугун адабиётга кириб келаётган ёшларга кўрсатилаётган ғамхўрликларни бизнинг авлод тушида ҳам кўрмаган. Гап энди ўшларнинг ўзида қолган.

— Болаларга атаб шеър ёзиши, асар яратиш ҳар қандай ижодкорнинг ҳам кўлидан келаверади-гандаги иш эмас. Шу ўринда атоқли рус шоири Самуил Маршакнинг бир кочирилмили гапи эсга тушади: «Кичкина соат ясаша каттасини ясашдан кўра осон, деб ким айтид?». Майли, ёзиши-куй ўйлига, бирор болаларда китобхонлик, мутолаага иштиёқ ўйнолни, бадий асарни тушишиб, тонлагандаги ҳам кўрмаган. Гап энди ўшларнинг ўзида қолган.

— Болаларга атаб шеър ёзиши, асар яратиш ҳар қандай ижодкорнинг ҳам кўлидан келаверади-гандаги иш эмас. Шу ўринда атоқли рус шоири Самуил Маршакнинг бир кочирилмили гапи эсга тушади: «Кичкина соат ясаша каттасини ясашдан кўра осон, деб ким айтид?». Майли, ёзиши-куй ўйлига, бирор болаларда китобхонлик, мутолаага иштиёқ ўйнолни, бадий асарни тушишиб, тонлагандаги ҳам кўрмаган. Гап энди ўшларнинг ўзида қолган.

— Болаларга атаб шеър ёзиши, асар яратиш ҳар қандай ижодкорнинг ҳам кўлидан келаверади-гандаги иш эмас. Шу ўринда атоқли рус шоири Самуил Маршакнинг бир кочирилмили гапи эсга тушади: «Кичкина соат ясаша каттасини ясашдан кўра осон, деб ким айтид?». Майли, ёзиши-куй ўйлига, бирор болаларда китобхонлик, мутолаага иштиёқ ўйнолни, бадий асарни тушишиб, тонлагандаги ҳам кўрмаган. Гап энди ўшларнинг ўзида қолган.

— Маршак тўғри айтган. Кичконтойлар учун асар ёзиш — ўта нозик ва кийин юмуш бўлгани учун ҳам бу оханинг, вакилларни бармоқ билан санарли дараҳада. Якин ўтишида катталарга шеър ёзиши энполмаганларга «Болаларга атаб асарлар ёзиб, ўзингизни бир синаб кўйин» кабилида маслаҳат берилади. Шеърни ифодали ўкишда, уни ёнлаша гап кўп. Мин афуски, аксар мактабларда ўкувчиларнинг шеър ёдлаш, ифодали ўкишга бўлган қизиқишида ифодали ўкишда гап кўйини ўтишида китобхонларда оғаларни ўтишида.

— Дунё ҳалқларни тилларида яратиган болалар адабиётининг кўллаб нодир науманлари она тилимизга таржималарни килиши, китоблар — хрестоматиялар, антологиялар, кўлланма-дарсларни таъёрларисиз, чотиришида ўтишида китобхонларда оғаларни ўтишида.

— Мени яна бир савол жуда кизиктириди. Бир ижодкор сифатидаги тинни-тinchimiz: таржималар килиши, китоблар — хрестоматиялар, антологиялар, кўлланма-дарсларни таъёрларисиз, чотиришида ўтишида китобхонларда оғаларни ўтишида.

— Ижодимнинг асосий қаҳрамонлари болалар. Демак, тинни-тinchimizлик хислати улардан юқсан. Вилоятларда яшаб, кичконтойларга пухта шеърни ўтишида китобхонларни топтириб берилади. Шеърни ифодали ўкишда, уни ёнлаша гап кўп. Мин афуски, аксар мактабларда ўкувчиларнинг шеър ёдлаш, ифодали ўкишга бўлган қизиқишида ифодали ўкишда гап кўйини ўтишида.

— Дунё ҳалқларни тилларида яратиган болалар адабиётининг кўллаб нодир науманлари она тилимизга таржималарни килиши, китоблар — хрестоматиялар, антологиялар, кўлланма-дарсларни таъёрларисиз, чотиришида ўтишида китобхонларда оғаларни ўтишида.

— Ижодимнинг асосий қаҳрамонлари болалар. Демак, тинни-tinchimizлик хислати улардан юқсан. Вилоятларда яшаб, кичконтойларга пухта шеърни ўтишида китобхонларни топтириб берилади. Шеърни ифодали ўкишда, уни ёнлаша гап кўп. Мин афуски, аксар мактабларда ўкувчиларнинг шеър ёдлаш, ифодали ўкишда гап кўйини ўтишида.

— Ижодимнинг асосий қаҳрамонлари болалар. Демак, тинни-tinchimizлик хислати улардан юқсан. Вилоятларда яшаб, кичконтойларга пухта шеърни ўтишида китобхонларни топтириб берилади. Шеърни ифодали ўкишда, уни ёнлаша гап кўп. Мин афуски, аксар мактабларда ўкувчиларнинг шеър ёдлаш, ифодали ўкишда гап кўйини ўтишида.

— Ижодимнинг асосий қаҳрамонлари болалар. Демак, тинни-tinchimizлик хислати улардан юқсан. Вилоятларда яшаб, кичконтойларга пухта шеърни ўтишида китобхонларни топтириб берилади. Шеърни ифодали ўкишда, уни ёнлаша гап кўп. Мин афуски, аксар мактабларда ўкувчиларнинг шеър ёдлаш, ифодали ўкишда гап кўйини ўтишида.

— Ижодимнинг асосий қаҳрамонлари болалар. Демак, тинни-tinchimizлик хислати улардан юқсан. Вилоятларда яшаб, кичконтойларга пухта шеърни ўтишида китобхонларни топтириб берилади. Шеърни ифодали ўкишда, уни ёнлаша гап кўп. Мин афуски, аксар мактабларда ўкувчиларнинг шеър ёдлаш, ифодали ўкишда гап кўйини ўтишида.

— Ижодимнинг асосий қаҳрамонлари болалар. Демак, тинни-tinchimizлик хислати улардан юқсан. Вилоятларда яшаб, кичконтойларга пухта шеърни ўтишида китобхонларни топтириб берилади. Шеърни ифодали ўкишда, уни ёнлаша гап кўп. Мин афуски, аксар мактабларда ўкувчиларнинг шеър ёдлаш, ифодали ўкишда гап кўйини ўтишида.

— Ижодимнинг асосий қаҳрамонлари болалар. Демак, тинни-tinchimizлик хислати улардан юқсан. Вилоятларда яшаб, кичконтойларга пухта шеърни ўтишида китобхонларни топтириб берилади. Шеърни ифодали ўкишда, уни ёнлаша гап кўп. Мин афуски, аксар мактабларда ўкувчиларнинг шеър ёдлаш, ифодали ўкишда гап кўйини ўтишида.

— Ижодимнинг асосий қаҳрамонлари болалар. Демак, тинни-tinchimizлик хислати улардан юқсан. Вилоятларда яшаб, кичконтойларга пухта шеърни ўтишида китобхонларни топтириб берилади. Шеърни ифодали ўкишда, уни ёнлаша гап кўп. Мин афуски, аксар мактабларда ўкувчиларнинг шеър ёдлаш, ифодали ўкишда гап кўйини ўтишида.

— Ижодимнинг асосий қаҳрамонлари болалар. Демак, тинни-tinchimizлик хислати улардан юқсан. Вилоятларда яшаб, кичконтойларга пухта шеърни ўтишида китобхонларни топтириб берилади. Шеърни ифодали ўкишда, уни ёнлаша гап кўп. Мин афуски, аксар мактабларда ўкувчиларнинг шеър ёдлаш, ифодали ўкишда гап кўйини ўтишида.

— Ижодимнинг асосий қаҳрамонлари болалар. Демак, тинни-tinchimizлик хислати улардан юқсан. Вилоятларда яшаб, кичконтойларга пухта шеърни ўтишида китобхонларни топтириб берилади. Шеърни ифодали ўкишда, уни ёнлаша гап кўп. Мин афуски, аксар мактабларда ўкувчиларнинг шеър ёдлаш, ифодали ўкишда гап кўйини ўтишида.

— Ижодимнинг асосий қаҳрамонлари болалар. Демак, тинни-tinchimizлик хислати улардан юқсан. Вилоятларда яшаб, кичконтойларга пухта шеърни ўтишида китобхонларни топтириб берилади. Шеърни ифодали ўкишда, уни ёнлаша гап кўп. Мин афуски, аксар мактабларда ўкувчиларнинг шеър ёдлаш, ифодали ўкишда гап кўйин

Жўрабек ЖАҲОН

ФАЗАЛ ҲАВАСИ

Дўст қолмади менга ўзга, қалам бирлан қоғозимдан,
Ўтгилар ўрганиб ўсдим, ҳаётномли маросимдан.

Дилимда дилдорлар ўсди, гоҳ ўйлим деворлар тўсли,
Ишқ юракнинг яқин дўсти, кўймасин сарвонизмдан.

Кулогимда ҳануз сўзи, айтган нариларнинг ўзи,
Кўр дедилар севги кўзи, танир мени овозимдан.

Орзун кутқазиб кўрдим, армонга ютқазиб кўрдим,
Хар неки ўтқазиб кўрдим, вижданномли тарозимдан.

Мақсадим пок етолидман, ишқ этагни тутолидман,
Руҳман бир кун кетолидман, вужуд деган либосимдан.

Ўтмас энди ҳеч баҳона, дўстлар Жўрабек Жаҳона,
Ошдим чунки бир погона, севги берган лавозимдан.

Юракни яйратинг,
Дилини сайратинг,
Ҳатточи Хизрнинг қўлидан тутманг,
Тилла баликни ҳам ҳеч қачон кутманг,
Хоҳланг эслаб қолинг,
Хоҳланг унутинг,
Мўъжиза яратинг!
Мўъжиза кутманг!

Эшигимни қулфладим ичдан,
Деразадан точи отдим — Унга.
Нега, деб сўради.
— Шунга.

Деразамга пардалар тутиб,
Чироқни ҳам учирдим — йўқман.
— Ўйлим, овқат ейсан?—
— Тўқман.

Баҳодир БАҲРОМ

БАҲТ

Бир хонали уй ва битта дераза,
Тагин битта эшик меҳримга гувоҳ.
Кир ювиб, гиламдан ушоқ терасан,
Болантин кучасан эй, баҳтли кучок.

Бизга шундай яшаш гулим, тўтирик,
Келарни одамнинг ахир, ўлтиси.
Тинмай янгарб турса, баҳтли кўнироқ —
Бола яйғисию, бола кулагиси.

Сен гулмассан. Гул баргидан отилган ўқсан,
Ёриб кирдинг юрагимдан ҳаётимга.
Факат жонни худоники. Сенини бўлган
Кулагарим, йигиларим, баҳтимга.

Кўзингдаги митти олов ёқи жисмими,
Мен ўзимни шу оловининг бағрига отдим.
Кимлигини таниб олай, айттил исмими,
Исмиз ва исиз яшаш кўнглимга ботди.
Муҳаббатни ошно бўлган қалбимга шафат!

Ороми ўйқ тунларини чўтга солтагиман.

Сендан висол сўрамайман, истагим факат

Ўлгунимча кўзингдаги ўтда ёнай ман.

Кўнглимга сигмайди ичдаги зардам,
Қоврилсан гамимда қоврилдим ҳар дам.
Мен каби севги деб ёнмаган ҳеч ким,
Ўзини аяган самандлар ҳам.

Кўрдим яқинни олисларини,
Максади разилу ҳолисларини.
Жанинатий бўй билдиб ёсларини,
Худо деб ўтдилар қаландарлар ҳам.

Сарғайтан юракни туш кўрдим кечса,
Ўзинг раҳм қилгин, мурувватнеша.
Севгисин боқий деб жар содди неча
Ҳатточи, ўзими мұқаррарлар ҳам.

Истагим, ўзбекда бир юрак ўсса,
Шивирлаб ўнгладим, о, ширин гусса.
Пойинги ўнганим гуноҳим бўлса,
Ибодатим бўлгай, ушбу шеърлар ҳам.

сан. Йиглама, у ахир дўстинг. Бор ўтғонг кутиб қолди.
Мен қайтиб унинг ёнига бормадим. Деворнинг устига чиқиб ўтган-кайтганга ҳазиллашаман. Зулпи мени кутиб-кутиб кетди. Мен у билан бошка ўйнамадим... Факат бир куни...

Ўшанда онам тоби қочиб шаҳарда даволанётганди. Отам эртадан кечга далада. Биз ака-уқалар навбатма-навбат мақтабга борардик. Чунки уйда кимdir қолиши керак.

Сигиризм энди түккан, қўйлар кўзилаган, уларга қараш керак. Ўшанда мен энди сигирига ўйнёғичка бериб бўлиб, Термизда ўйқидиган амаким соғва қилган эртак китобни ўқиётганди. Товукларимизни боят этидан кетди. Киргий энди тутдим деганди, она қаклик пайдо бўлди-да, фавқулодда киргийга ташланди. Киргий енгилмас күш,

Онамнинг дугоси мени саклаганига бир неча марта ишонганиман. Мактаб-

га босган экан жимиб қолиби. Тўда боши она ва болани кўрсатиб, одамларга ишора қилиби. Нима дейтганини тушунган одам жон ҳолатда: "Ха-ха, онам бор. Елиз озам бор", деб нола қилиби. Колганлар ҳам шундай деб йиглашибди. Тўда боши бир муддат ўйлаб туриб уларни озод қилиб юбориби.

Онамнинг дугоси мени саклаганига бир неча марта ишонганиман. Мактаб-

га босган экан жимиб қолиби. Тўда боши она ва болани кўрсатиб, одамларга ишора қилиби. Нима дейтганини тушунган одам жон ҳолатда: "Ха-ха, онам бор. Елиз озам бор", деб нола қилиби. Колганлар ҳам шундай деб йиглашибди. Тўда боши бир муддат ўйлаб туриб уларни озод қилиб юбориби.

— Юр ўйнаймиз, — деди у.

— Ўйқ, — дедим. У ялинди.

Кечгача ўйнадик. Факат ютказди. Билладим нима учун?

Онам шаҳардан тузалиб келганида ўймизда ростдан-нам байрам бўлди. Ўшанда Зулпияни келди. Ўша куннинг эртасига улар шаҳарга кўчиб кетиши. Мен ўйлар ўтуб ўша киз бир куни менга энг яхин инсон бўлиб, тасалли беришини билганимда у билан ўйнаб, минг марта ютқазишга ҳам рози бўлардим. Начора...

Узок саёхатга чиқкан бир гурӯх саёхётлар ёввойилар маконига тушиб қолиби. Ёввойиларда шафқат ўйқ. Кўз очиб юмгана бош қароргоҳга элтишибди. Атрофда гуллан ловулар, тутлиган ўлжадан хурсанлигини нишонлашаркан. Бу ердан омон чиқиб кетишига кўзи етмаган кишилар ноилож таҳдирига тан беришибди. Тўда боши бирининг яхшига келиб, ўзининг тилида нимадир сўрабди. Бу тушунмасми. Шу пайт ўйнаб юрган болалардан бир йиглаб оянасининг яхшига юргиби. Бола овозининг борича йиглар, уни тинчлантириш иложини топишомлабди. Она боласини бағри-

ни тутатган ўйлим синдошлар билан лола сайлига чиқиб. Май ойининг охирлари лолалар сийраклашиб қолган, бориям тонгнинг бошида қолганди. Излаб-излаб тоғ бошида қолган биттагина лолани кўрдик. Чишишинг умуман илохи ўйқ. Синғодиши кўзларимиз лолани узб олиши шунчалик хоҳлагнишки, қани Аллоҳ қанот берса учб қулига тутклассанг. Биз йигитлар гоҳ төлгадаги лолага, гоҳ қизларга қараймиз. Нима бўлса бўлди дедим-да, тегара тирамашдим. Ортимдан қўзларнинг мени алғакан эшитилиб турар, бунга сари менинг кучим ошиб-тошарди. Бир алмаллап тега чиқиб олдим. Лолага етдим. Пастда қўзларнинг олиши...

Лолани уздин ва пастга улоқтиридим. Қизлар кийкиришиб полага ташлашиниди. Мени... унтишиди. Мен тобошидан пастга тушолмай қолдим. Қизик энди пастга тушшида мэнга куч мас, олислар, жуда олислар онамнинг тилида нимадир сўрабди. Бу тушунмасми. Шу пайт ўйнаб юрган болалардан бир йиглаб оянасининг яхшига юргиби. Бола овозининг борича йиглар, уни тинчлантириш иложини топишомлабди. Она боласини бағри-

Наргиза ОДИНАЕВА

ҮЙГОТАМАН

Кўкканинг остига беркиндим қаттиқ,
Кулогимни тамбалаб єпдим.
Бирдан юрак чиқириб айти:
— Топдим!

Кимнинг танасига кувилган руҳман,
Кимнинг вужудини кўтариб тикка.
Унинг учун гўб мен бир мажруҳман,
Менга ялиниасдан, ёлворар кўкка.

Эй, ақлесиз жасад, қалби ўйқ жонзод,
Бир бор ўйлаб кўрда, менсиз сен кимсан.
Хозирча бандиман, бўлсан гар озод,
Нега индамасдан?

Иккни кўзинг тагин қадалган кўкка,
Нажот тилайвери нечун бемайсан?
Бекор ялиниасан, бекорга ўйқа,
Ичингда эканим наҳот сезмайсан?

Ойгул АСИЛБЕК қизи

ЁНМА-ЁН

Доим ёнма-ёнимиз, ҳамроҳ кимдирга,
Куннинг тонгларida, кечаларида.
Шаҳар ўйларни тўлдириб, бирга
Елизимиз умримиз кўчаларида.

Гавжум бозорларда, хиёбонларда,
Тирбанд ўйлакларни ёнма-ён кутиб.
Улкан дарё каби шовқин-суроидা,
Кайларга оқамиз, туртишиб-туртиби.

Хаво қориштира нафасимизини,
Изимизни яқин қиласи тупрок.
Кўлларимиз яқин, елкаларимиз,
Лекин юрагимиз негадир узок.

Ниҳоят олисирид ҳаёлларимиз,
Ниҳоят олисирид ҳаёлларимиз.

Хар тонг бекатларда яқин бўлсан ҳам,
Ниҳоят олисирид орзу-тилаклар.

Соат лаҳзалари урар эрта-кеч,
Боғларда ўзгараар турға фасллар.
Худди муруватин бураб қўйгандай,
Ҳамон шошиламиз, шошиламиз бўлар.

Нимага шошамиз, шошамиз кимга,
Ҳар куннинг тонгиди, кечаларида.
Шаҳар ўйларни тўлдириб бирга,
Елизимиз умримиз кўчаларида.

Йилларнинг этаги товусдек рангзор,
Тонглари оҳангизор, шоми фарангизор.
Юракни музлатиб қўймасин санззор,
Нилни ўйготаман...

Бир хил айланади дунё муттасил,
Ҳарорат етмайди бўстонга асл.
Мендан бошланади бешинчи фасл
Гулни ўйготаман...

Кимдир наъра берар миниб зўр отни,
Ола ташлайверар, ташлай сиротни.
Осмонни оичилаб, тинглаб тупроқни,
Дилин ўйготаман...

БАҲОР ҚУШИҒИ

Қалдироҷ, тилингдан айланади,
Билмайман, неларни сўйлайсан.
Бир майн туюлар қанотинг,
Айланиб кўшглимни силяйсан.

Маконинг бўлди қай мансиллар,
Изингни танийди қай ўйллар?
Уннинг ўхнайи қўнгиллар,
Лойининг нимадан юйлайсан?

Кўёшда нур ўтиб келдингими,
Уммондан ўйл топиб келдингими?
Ҳаволарда чопиб келдингими,
Айвонда неларни ўйлайсан?

Айланади, нурларнинг толидан,
Ўпдимни фалакнинг болидан.

Наргизни ўйготай сен билан
Ишқимга сарнолар бўйлайсан.

Қошида турналар йўл юрган,
Бошида ҳумолар ўй сурган,
Багримни согинчига тўлдириган,
Сен менинг синглimgа ўхтайсан.

МУДДА

Дунё ишқин юрагимга белаттайдир,
Осмон саҳиҳ, пойимга гул элаттайдир.
Менга ҳар дам кимлигимни эслаттайдир,
Тонга Исмин кўшиб айтган азонларинг.

Каломимиз мухаббатидир, ой туғимиз,
Ошиқ бўлсан, бир ватанинг ошиғимиз.
Юлдузларга бўйлаб кетсан кўнинимиз,
Тиконларни синиларин-а, товононларинг.

Даҳоларим турна каби минг тизимдир,
Чўллон... кўклида ботим қолган юлдузимдир.
Еринг ярмин кўллаб ётган илдизимдир—
Нурлар томон бошлайверсин довонларинг.

Сен оламсан, ҳорма, елкаги силагайман,
Сен онамсан, ҳар тонг умр тилагайман.
Ҳокинг кечиб, сувинг ичиб гуллагайман,
Юрагимга юлдуз илсин туморларинг.

Умр дарё, лаҳзамиз бир — биз заминоди,
Бир бустоннинг гулларимиз, биз замонди.
Ўз кўйингда қолиб кетма эй замонди,
Уғфлардан хабар айтсан карвононларинг.

ШУНЧАКИ...

Шунчаки, ҳавасга шеър ёзмайман мен,
Битаман кўнглимнинг инж сир, сўзин.

Ҳар битта сатримда оламан нафас,

Сафар Кокилов — олий тоифали болалар шифокори. У айни пайтда, ҳажвий ҳиком ва мақолалари билан ўз муҳлисларини топган ижодкор ҳамдир. Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси аъзоси. Қуйидаги ижодкорнинг "Йўғолган кўричак" номли янги тўпламига кирган ҳажвиялардан бирини эътиборингизга ҳавола берадиган.

Кичина хонада бақалоқ, тепакал, кўзойнакли одам — касаба уюшма раиси ниманидир ёзиб-чишиб ўтирибди. Олдига оқ-сарайдан келган, ўрта бўйли, сочларига оқ оралаган, кичина көринчаси бор одам аста салом беририди. Раис бош кўтармай сўрайди:

— Хўй хизмат!

— Тавсифномона берсангиз деган эдим. Тез олиб кел, дейишшти.

— Ўзинг ёзиб ол-да. Менга нега келдинг? Қандай ёзмани? Шундай. Тавсифномани ўзинг ёз, мен кўл кўйиб берарман. Нима кўргаманисан. Ҳамма ўзи ёзади. Бирор сенга ёзиб берармида? Тавба! Эй, менга кара икковизидан қайси биримиз сени яхши биламиз? Ўзинг-да, албатта... Ма, калам-коғоз. Ўтири. Эз. Менга халақит берма фақат.

Ишхона ходими унинг қаршиига ўтирида кўлига ручка олиб қофоз уштига энгашди.

— Хўй-уш, тавсифнома... Берилди ушбу...

«Ўртоқ... бизнинг жамоамизда йигирма йилдан бери кичик ходим бўлиб

ишлайди. Иш фаолиятида ўзини, — Ходим ручканинг бошини тишлаб пича ўйланаб турди-да, сўнг раисга қаради:

— Раис бова?

— Хўй, яна нима?

— Раис бова, мен фаолиятимда ўзимни қандай кўрсатдим?

— Қандай? Ҳеч қандай. Нима хоҳласанг шундай деб ёзвер.

— Иш фаолиятида ўзини ёмон кўрсатгани ўй, деб ёзсан бўладими?

— Тобе! Ким шундай деб ёзди. Бу ахир тавсифнома-ку, галварс. Эз, жуда яхши деб ёз...

— Хўш-ш, ўзига бириткирилган вазифани... — ходим яна ёзишдан тўхтаб ниманидир учирив-ёзатган раисга қараб колади.

— Узр, Раис бова, бир секунд вактинизни оламан яна. Айтинг-чи, мен ўз вазифанинг қандай бажаряпман! Сизнингча?

Раис бош кўтармасдан қайта сўради:

— Қандай дейсанми? Ҳа-а, ҳеч қан-

дай. Э-эй, ёзвермайсанми, яхши деб. Мунча кўп гапирасан-а. Индамай ёзсан-чи, халақит беряпсан.

— Узр. Демак, ўз вазифасини яхши бажаряпти! Шундайми?

— Уф-қ. Қаерда шундай деб ёзганини кўргансан. Эз, «сидидидан жуда яхши бажаряпти» деб ёз. Ким кўриб ўтирибди, сенинг ишга бир келиб, бир кел-

нини айтмаса, хи-хи-хи, буни ёзма-е, ҳазил бу, ҳазил. Хўш, ёздингми? Хўй-уш, яна нима қолди? «Ўз ўртоқларига мөрибон, ғамхўр. У тенги йўқ одам. Оиласининг суючиги». Хотининг билан ярашдингми? Ҷек ҳали ҳам хотининг билалари билан отасиникидами?

— Келди, келди. Ярашдик. Ҳул, оиласининг таяничи... ёздим, кейинчи...

— Кейинми? Бўлди-да шунчаси. Борй-ғу касбига лойиҳилиги тўғрисида аттесациядан ўтиш учун шу ҳам бувлеради. Тутадингми. Ҳўп, опкел, кўп кўяман...

Раис унинг тавсифномасига кўл кўяр экан афтини бужмайтириди ва қозонин унга иргитди.

— Войбу-у, бу нима ёзув? Ким айтади сени олий маълумотли ходим деб. Бор, кайтадан кўчириб кел. Анови компютернига бер, чирошли кўчириб беради.

— Э-э Раис бова, мен кечикиб кетаман. Қўл кўялолинг энди.

— Йўқ, бўймайди. Бунака ажабуки ёзувга мен махмуд, корхона бошлиги ҳам кўл кўймаймиз. Компьютерда ёздириб кел. Бор-бор. Вактимни олма. Ҳе, ўргилдим сендаки...

Ходим норози кўфада хонадан чиқиб кетади. Раис эса яна ёзишга тушади.

— Хўй-уш, «У ўн йилдан бери шу корхонада касаба уюшма раиси бўлиб ишла кемломда. Жамоа орасида "алоҳида" хурматга эга... у тўғри сўз, кўзбўймачиликка тоқати йўқ. Ута принципиал одам...». Хўй-уш...

Сафар КОКИЛОВ

Акмал НУР. «Ишқ ифори»

ОТНИНГ БАҲОСИ

Ўша, барчамизга таниш Абдурайим бозордан от сотиг олди. Отмисан от. "Чук" десанг кўкка сапчиди. "Тис" десанг мулойимгина тўхтайди. Абдурайим кўнгилчан юнит. Шундай чирошли отта егар ургиси келмади. Ҳуллас, отни етаклаб ўйига жўна-ди. Йўл-йўлакай танишу нотаниш — барча унга қизиқиб қарап, бирни "От қанчага тушди" деб сўраса Абдурайим кувлик билан:

— Қанчага тушди деб ўйлайсиз?, — дейди.

— Беш юз мингнр-да...

Абдурайим кубиб йўлида давом этаркан, "Юз минг фойда килдим", деб ичиди кувонади. Шу алфозда уйига етунча хисоблаб кўрса анча фойда килибди. Бу — наслорд от. Тишиламайди. Айнича, ёш болалар атрофидаги ўйнаса ҳам тегмайди, деб нуқул отини мақтарди. Кайфияти чор, от ҳақида билган-бilmagан кўшикларни хиргой килиб ҳовлисига кирб ғелгандаги уни тўрт ўшар ўғли қарши олди.

— Дадажон, отни менга олдингиз? Абдурайим ҳали кўчадаги кайфийт тасъирида эди. Ўғлига меҳри товлади:

— Отагинам, ҳани ўзингиз айтинг-чи? Қанчага деб ўйлайсиз?

— Юз мингми?

Абдурайим бир қалқиди-да, туйкусдан сергак тортиди. Сўнг отни жиловидан бир силтаб тортиби, ўғлига бакирди: — Қоч, от тепади!

ЭЛЁР

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси ва «Иход» жамоат фонди уюшма аъзоси, таникли адабиётшунос олим

Норбой ХУДОЙБЕРГАНОВНИНГ

вафоти муносабати билан мархумнинг оила аъзоларига чукур ҳамдардлик билдиради.

Маданият ва спорт ишлари вазирлиги жамоаси Қорақалпогистон Республикасида хизмат кўрсатсан артист Каримбай Рахмоновга турмуш ўртуғи

Раъно ШАРИПОВАНИНГ

вафоти муносабати билан чукур таъзия изхор этади.

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси ва «Иход» жамоат фонди уюшма аъзоси Мирза Кенжабоевга онаси

КАМПИРНИСО Аянинг вафоти муносабати билан чукур ҳамдардлик билдиради.

Таҳтирията келган кўнгизмалар таҳчили этилмайди ва муалифларга қайтарилмайди. Муалифлар фикри таҳтирият нуқтида назаридан фарзланни мумкин.

Масъул котиб — Асрор СУЛАЙМОНОВ
Навбатчи мухаррир — Шодмонкул САЛОМОВ
Саҳифалови — Элёр МАҲМУДОВ

«Шарқ» нашриёт-матбаса
акциядорлик компанияси босмахонаси.

Босишига топшириш вақти — 20.00. Босишига топширилди — 21.58

Газета Узбекистон Матбуот ва ахборот агентлигига 13.06.2007 йил 0283-рекам билан рўйхатта олинганди. Адади — 7085 Буюртма Г — 344. Ҳажми — 3 босса табоб. А-2.
Нашир кўрсаткичи — 222. Ташкилотлар учун — 223. 1 2 3 4 5

ҚАТИҚ ЗАРДОБИННИНГ ШИФОСИ

Кўпчилик катик зардоби энг шифобахш неъматлардан эканини яхши билмайди. Ваҳоланки, унинг организм учун фойдаси сузма (творог), пишлок, қатик ва йогуртнидан кам эмас. Қатик зардоби А, Е, С дармондорилари, в гурухдаги витаминлар, шунингдек, энг камёб бўлган В4 ва В7 дармондориларига жуда бой. Зардоб таркибидаги холин моддаси миз қобилиятини ошириб, хотириан кучайтиради. Бир либр зардоб катта ёшдаги одамнинг калцийга бўлган бўй кунинг этижёни, калийга этижёнинг эса 40 фоизини таъминлайди. Зардоб фосфор ва магний каби ноёб минерал тузларга ҳам бой. Мазкур суюклик таркибидага 200 номдаги биологик фаол моддалар мавжуд бўлиб, улар организмдаги барча аъзолар фаолиятига ижобий таъсир кўрсатади.

Зардоб истемоли таом ҳазми йўлларига яхши таъсир этиб, мъедани тозалайди, флорасини мейъёрга солади, заҳарли моддалар, хилтларни ташқарига ҳайдайди, жигар ва бўйрак фоялиятини яхшилайди. Бўйрак усти безларига ижобий таъсир кўрсатади. Қатик зардоби таркибидаги қимматли аминокислоталар организмга жуда зарур бўлиб, осилликларни олмадиги таъсирни солади. Зардоб кимини тозалайди. Зардоб пардоз-андоза оширилди, у билан ювилган соч яхши ўсади, тўкилмайди. Яралар битишига ёрдам беради, офтобда кўйтган терини согайтиради.

Қатик зардобини таомдан ҳазми йўлларига яхши таъсир этиб, мъедани тозалайди, флорасини мейъёрга солади, заҳарли моддалар, хилтларни ташқарига ҳайдайди, жигар ва бўйрак фоялиятини яхшилайди. Бўйрак усти безларига ижобий таъсир кўрсатади. Қатик зардоби таркибидаги қимматли аминокислоталар организмга жуда зарур бўлиб, осилликларни олмадиги таъсирни солади. Зардоб кимини тозалайди. Зардоб пардоз-андоза оширилди, у билан ювилган соч яхши ўсади, тўкилмайди. Яралар битишига ёрдам беради, офтобда кўйтган терини согайтиради.

Қатик зардобини таомдан ҳазми йўлларига яхши таъсир этиб, мъедани тозалайди, флорасини мейъёрга солади, заҳарли моддалар, хилтларни ташқарига ҳайдайди, жигар ва бўйрак фоялиятини яхшилайди. Бўйрак усти безларига ижобий таъсир кўрсатади. Қатик зардоби таркибидаги қимматли аминокислоталар организмга жуда зарур бўлиб, осилликларни олмадиги таъсирни солади. Зардоб кимини тозалайди. Зардоб пардоз-андоза оширилди, у билан ювилган соч яхши ўсади, тўкилмайди. Яралар битишига ёрдам беради, офтобда кўйтган терини согайтиради.

Софигинг — бойлагинг...

Софигинг учун 1 литр янги сут гайнатилип, кўр солингандан сўнг иссиқроқ жойга кўйилади. Сут қайнагача иссиқ жойда сакланганда ҳам ундан зардоб ва творог ажралади. Бирок бу жараённи тезлатиш учун қайнагача сутга бир кошик идишига солиб, паст оловда сегин. Бунинг учун 1 литр янги сут гайнатилип, кўр солингандан сўнг иссиқроқ жойга кўйилади. Сут қайнагача иссиқ жойда сакланганда ҳам ундан зардоб ва творог ажралади. Бирок бу жараённи тезлатиш учун қайнагача сутга бир кошик идишига солиб, паст оловда сегин. Бунинг учун 1 литр янги сут гайнатилип, кўр солингандан сўнг иссиқроқ жойга кўйилади. Сут қайнагача иссиқ жойда сакланганда ҳам ундан зардоб ва творог ажралади. Бирок бу жараённи тезлатиш учун қайнагача сутга бир кошик идишига солиб, паст оловда сегин. Бунинг учун 1 литр янги сут гайнатилип, кўр солингандан сўнг иссиқроқ жойга кўйилади. Сут қайнагача иссиқ жойда сакланганда ҳам ундан зардоб ва творог ажралади. Бирок бу жараённи тезлатиш учун қайнагача сутга бир кошик идишига солиб, паст оловда сегин. Бунинг учун 1 литр янги сут гайнатилип, кўр солингандан сўнг иссиқроқ жойга кўйилади. Сут қайнагача иссиқ жойда сакланганда ҳам ундан зардоб ва творог ажралади. Бирок бу жараённи тезлатиш учун қайнагача сутга бир кошик идишига солиб, паст оловда сегин. Бунинг учун 1 литр янги сут гайнатилип, кўр солингандан сўнг иссиқроқ жойга кўйилади. Сут қайнагача иссиқ жойда сакланганда ҳам ундан зардоб ва творог ажралади. Бирок бу жараённи тезлатиш учун қайнагача сутга бир кошик идишига солиб, паст оловда сегин. Бунинг учун 1 литр янги сут гайнатилип, кўр солингандан сўнг иссиқроқ жойга кўйилади. Сут қайнагача иссиқ жойда сакланганда ҳам ундан зардоб ва творог ажралади. Бирок бу жараённи тезлатиш учун қайнагача сутга бир кошик идишига солиб, паст оловда сегин. Бунинг учун 1 литр янги сут гайнатилип, кўр солингандан сўнг иссиқроқ жойга кўйилад